

Рецензія на дисертацію

Польщі Владислава Федоровича на тему «Державно-правове регулювання діяльності з управління небезпечними відходами», поданої на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність обраної теми. Актуальність та практичне значення дослідження обумовлюється важливістю обраних об'єкта і предмета дослідження, їх безпосереднього зв'язку із низкою програмних документів - Концепцією національної екологічної політики України і Концепцією Загальнодержавної програми поводження з відходами на 2013-2020 роки.

Аналіз положень дисертації свідчить про намагання автора комплексно підійти до вирішення поставлених задач. Чітко проглядається певна система та послідовність у висвітленні проблем, що стосуються об'єкта дослідження.

Розбудова української державності безпосередньо пов'язана із державно-правовим регулюванням управління небезпечними відходами, що і визначило актуальність рецензованого дисертаційного дослідження В.Ф. Польщі.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, які сформульовані у дисертації, їх новизна.

Дисертант поставив за мету на основі комплексного аналізу наявних наукових та нормативних джерел визначити особливості державно-правового регулювання управління небезпечними відходами та розробити науково обґрунтовані рекомендації і пропозиції щодо його вдосконалення. Об'єкт та предмет дослідження сформульовані вдало і відповідають вимогам МОН України.

Високий ступінь обґрунтованості результатів дослідження зумовлений досить раціональною та внутрішньо узгодженою структурою дисертаційної роботи. Науково-теоретичне підґрунтя для виконання дисертації становлять наукові праці фахівців у галузі конституційного права, адміністративного

права та процесу, інших галузевих правових наук, у тому числі зарубіжних дослідників. Нормативною основою дослідження є Конституція України, чинні законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти, які регулюють управління у сфері використання відходів та норми законодавства країн Європейського Союзу у досліджуваній сфері. Враховано також проекти нормативних актів, а також законодавство деяких зарубіжних країн, досвід яких щодо правового регулювання використання відходів в Україні є доцільним імплементувати у національне законодавство України.

Теоретичну, нормативну та емпіричну основу дослідження становлять законодавчі та нормативні акти Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України; наукові праці провідних вітчизняних та зарубіжних учених; статистичні дані Державної служби статистики України за період 2019–2024 рр., відомості на офіційних веб-сайтах суб'єктів публічної адміністрації, правова публіцистика.

Оцінюючи обґрунтованість результатів дисертаційного дослідження В.Ф. Польщі слід відзначити, що така характеристика у рецензованому дослідженні забезпечена повною мірою. Це обумовлено передусім коректним використанням підходів та методів наукового пізнання, логічною послідовністю дослідження різних аспектів реалізації та захисту публічного інтересу в адміністративному праві, досить виваженою аргументацією основних положень дисертації. Варто зауважити, що у дисертації використано широкий спектр методів наукового пізнання, зокрема, виділяється використання вченим діалектичного методу пізнання правових явищ, методи аналізу та синтезу; формально-юридичний, порівняльно-правовий, історико-правовий, статистичний, логічний та інші методи. Таке ставлення до методології дослідження додає рецензованій роботі особливого наукового значення та цінності. Також, автор методологічно правильно підходить до визначення меж дослідження, визначаючи як межі предмету та об'єкту дисертаційного дослідження. Крім того, автор демонструє добре володіння формально-юридичним, системно-структурним та структурно-

функціональним методами наукового пізнання, прийомами логічного аналізу і синтезу тощо. Їх застосування обумовлене системним підходом, що дало дисертанту можливість досліджувати проблеми в єдності їх соціального змісту і юридичної форми.

Обґрунтованість і достовірність результатів дисертаційної роботи В.Ф. Польщі обумовлюється належним і достатньо якісним підбором емпіричної бази дослідження. Автором досліджено десятки нормативно-правових актів та чисельна кількість наукових джерел.

Достовірність і наукова новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Зміст дисертації характеризується досить високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань. Чітко виражений теоретичний підхід, зокрема, вдало розроблені дефініції, класифікації і критерії дозволили автору аргументовано визначити власну позицію щодо багатьох дискусійних проблем державно-правового регулювання управління небезпечними відходами. До факторів, що обумовлюють достовірність та обґрунтованість дослідження необхідно віднести і досить вдало обрану структуру дисертації, яка відображає логіку викладу змісту дисертації.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що робота є однією з перших спроб комплексно, з використанням сучасних методів пізнання, урахуванням новітніх досягнень науки фінансового та адміністративного права визначити специфіку державно-правового регулювання управління небезпечними відходами, запропонувати авторське бачення напрямів його удосконалення.

У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень та висновків, запропонованих здобувачем особисто.

Визначаючи обґрунтованість та **наукову новизну** основних наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації, слід почергово ознайомитись із її структурними елементами для формування уявлення про ступінь дотримання автором методології та найкращих практик наукового

дослідження.

У розділі 1 «ТЕОРЕТИЧНІ ТА НОРМАТИВНІ ЗАСАДИ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ З УПРАВЛІННЯ НЕБЕЗПЕЧНИМИ ВІДХОДАМИ В УКРАЇНІ» встановлено доцільність вживання змісту «управління небезпечними відходами» шляхом застосування нормативної конструкції правового режиму. З врахуванням критеріїв класифікації небезпечних відходів, зокрема, їх матеріальних властивостей, визначено доцільність нормативного закріплення окремих правових режимів: управління медичними відходами; управління електровідходами; управління хімічними відходами; управління відходами нафто- газо- видобутку тощо.

У розділі 2 «МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ З УПРАВЛІННЯ НЕБЕЗПЕЧНИМИ ВІДХОДАМИ В УКРАЇНІ» констатовано, що оновлення профільного законодавства України фактично не спричинило суттєвих змін на ринку надання спеціальних дозволів на здійснення діяльності із поводження із небезпечними відходами. Встановлено наявність «потрійного» дозвольно-ліцензійного тягара, що покладається на суб'єкта господарювання у сфері управління небезпечними відходами, що протирічить принципам мінімізації державного втручання до сфери господарської діяльності та не сприяє раціональності підходів регулювання відносин із надання адміністративних послуг. Обґрунтовано наявність трансформації підходів до розуміння інституту юридичної відповідальності у сфері управління небезпечними відходами, який із засобу державного примусу має перетворитися на інструмент здійснення функцій публічного адміністрування. Наголошено, що механізм адміністративно-правової відповідальності має реалізуватися не лише в межах деліктних проваджень.

У розділі III «НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ З УПРАВЛІННЯ НЕБЕЗПЕЧНИМИ ВІДХОДАМИ» на основі дослідження досвіду

зарубіжних країн (Республіки Польща, ФРН та ін..) зроблено висновок, про: по-перше, наявність спеціальних суб'єктів господарювання – дилерів та брокерів, діяльність яких має спрямовуватися на дотримання вимог роздільного сортування та транспортування відходів, недопущення змішування небезпечних відходів із іншими видами відходів; по-друге, наявність чіткої ієрархії операцій із відходами, де пріоритет має діяльність із запобігання утворення відходів; фінансова децентралізація механізму справляння податків та зборів за забруднення довкілля, що дозволяє акумулювати публічні фінансові ресурси на територіях, які потерпають від антропогенного навантаження та вимагають активізації проведення природоохоронних заходів; по-третє, запровадження комплексного розуміння єдності взаємозв'язків побудови економіки замкненого циклу, ефективного управління відходами та досягнення ідей сталого розвитку сучасного суспільства.

Автором обґрунтовано, що нормативно-правове забезпечення удосконалення управління небезпечними відходами вимагає: 1) внесення до Закону України від 20 червня 2022 року № 2320-IX «Про управління відходами» шляхом викладення пункту 38 частини першої статті першої у такій редакції: «управління відходами - комплекс заходів із запобігання утворення відходів, а також заходів із збирання, перевезення, оброблення (відновлення, у тому числі сортування, та видалення) відходів, включаючи нагляд за такими операціями та подальший догляд за об'єктами видалення відходів»; а також доповнення статті першої такими категоріями, як «брокер відходів – суб'єкт господарювання, який здійснює ліцензовану діяльність із утилізації відходів від імені інших осіб» та «дилер відходів – суб'єкт господарювання, який забезпечує викуп роздільно зібраних відходів, або забезпечує умови для сортування відходів, з подальшим продажем відходів»; 2) викладення статті 246.2 Податкового кодексу України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI у такій редакції: «Ставки податку за розміщення відходів, які встановлюються залежно від поділу відходів на : відходи, що не є

небезпечними – 56, 32 грн на 1 тонну; небезпечні відходи - 1546, 22 грн на 1 тонну»; 3) викладення пункту 16⁻¹ ч. 2 ст. 26 Бюджетного кодексу України від 8 липня 2010 року № 2456-VI у такій редакції: «15 відсотків екологічного податку (крім екологічного податку, що справляється за викиди в атмосферне повітря двоокису вуглецю стаціонарними джерелами забруднення, який зараховується до загального фонду державного бюджету у повному обсязі; екологічного податку, що справляється за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені) та/або тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад встановлений особливими умовами ліцензії строк, який зараховується до спеціального фонду державного бюджету у повному обсязі)»; п. 4⁻¹ ч. 1 ст. 69⁻¹ у такій редакції: «85 відсотків екологічного податку (крім екологічного податку, визначеного пунктом 16⁻¹ частини другої статті 29 цього Кодексу), у тому числі: до бюджетів місцевого самоврядування (крім бюджетів міст Києва та Севастополя) - 25 відсотків, обласних бюджетів та бюджету Автономної Республіки Крим, бюджетів міст Києва та Севастополя - 60 відсотків»; 4) закріплення у Кодексі України про адміністративні правопорушення підстав адміністративної відповідальності за допущення змішування небезпечними побутових твердих відходів та побутових твердих відходів, що не є небезпечними; 5) запровадження імперативної вимоги щодо страхування відповідальності осіб, що функціонують в сфері управління небезпечними відходами; страхування відповідальності особи, що здійснює перевезення медичних відходів; страхування відповідальності виробників електрообладнання та батарей; 5) внесення змін до Постанови Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 227 «Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України» щодо розширення повноважень Державної митної служби України.

Зауваження за змістом дисертації. Однак, як і при дослідженні будь-якої складної і нової теоретичної проблеми, у дисертації міститься ряд спірних, незгоджених і не зовсім обґрунтованих положень, які можуть стати

підґрунтям наукової дискусії і напрямками подальшої розробки даної проблеми. Зокрема:

- 1) поза належною увагою автора залишено питання здійснення обліку техногенних відходів як різновидів небезпечних відходів та їх паспортизації, що може пов'язуватися із зміною підходів до встановлення змісту компетенції Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України. До головних проблем обігу відходів відносяться в сучасних умовах відсутність нормативної процедури проведення паспортизації техногенних відходів, що на разі зараз залежить від прояву ініціативи суб'єкта господарювання, що своїм наслідком має неконтрольованість їх розміщення;
- 2) з метою посилення практичної цінності рецензованого дослідження на рівні окремого підрозділу визначити особливості реалізації регіональної екологічної політики у сфері управління відходами в Дніпропетровській та Запорізькій областях України;
- 3) у підрозділ 2.3 автором робиться висновок, що в межах чинного законодавства України конкретних критеріїв та механізмів щодо регулювання адміністративної відповідальності за незаконне розміщення небезпечних відходів не закріплено. При цьому авторіві було доцільно обґрунтувати власний підхід із удосконалення чинного адміністративно-деліктного законодавства України з питань управління небезпечними відходами.

В той же час висловлені зауваження переважно мають характер побажань і суттєво не впливають на загальну високу наукову цінність рецензованої роботи та позитивну оцінку проведеного автором дослідження.

Вдалиий і логічно поєднаний вибір у дослідженні питань, їх актуальність, розумне співвідношення теоретичних міркувань та прикладів з практики, чіткість викладу матеріалу, аргументованість наукових висновків і узагальнень свідчать про значний науковий рівень проведеного дослідження та його практичне значення.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в наукових публікаціях за темою дисертації.

Основні положення дисертації відображені у чотирьох наукових статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України, а також у чотирьох тезах наукових доповідей на науково-практичних заходах, що свідчить про ретельну роботу, проведenu дисертантом щодо апробації результатів дослідження.

Таке представлення результатів наукової роботи є достатнім. Кількість публікацій, їх обсяг, якість, повнота висвітлення результатів та розкриття змісту дисертації відповідає вимогам МОН України. Зазначені публікації повною мірою висвітлюють основні положення дисертації та її наукові висновки.

Спрямованість науково-практичних конференцій, де здійснювалась апробація дисертації, характер статей дисертанта, в яких відображено положення рецензованої роботи, повною мірою вказують, що дисертація пройшла належну апробацію та є самостійною науковою працею, що має завершений комплексний характер.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що висновки та пропозиції, які містяться в роботі, можуть бути використані в: *науково-дослідній діяльності* – для подальшого дослідження проблем державно-правового регулювання управління небезпечними відходами; *правотворчій діяльності* – для вдосконалення Кодексу України про адміністративні правопорушення, Податкового кодексу України, Бюджетного кодексу України, законів України «Про управління відходами», «Про страхування» та ряду підзаконних нормативно-правових актів із питань управління небезпечними відходами; *правозастосовній діяльності* – для вдосконалення діяльності суб'єктів владних повноважень у сфері дозвільно-ліцензійного провадження стосовно управління небезпечними відходами; *навчальному процесі* – у викладанні студентам закладів вищої освіти дисциплін «Адміністративне право», «Господарське право», «Право

екологічної безпеки», «Екологічне право», під час підготовки підрозділів підручників і навчальних посібників із відповідних навчальних курсів, а також статей та наукових повідомлень.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності.

Дисертація В.Ф. Польщі є самостійною кваліфікаційною науковою роботою, що містить науково-обґрунтовані висновки та рекомендації, які виставлені автором для публічного захисту. Використання ідей, результатів та текстів інших авторів мають посилання на відповідні джерела. У роботі відсутнє привласнення чужих ідей, результатів або слів без оформлення цитування. Автором дотримано норми чинного законодавства України про авторське право та суміжні права. Отже, у дисертації Польщі Владислава Федоровича на тему «Державно-правове регулювання діяльності з управління небезпечними відходами» відсутні порушення академічної доброчесності.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам МОН України.

Викладене дозволяє зробити висновок, що дисертація «Державно-правове регулювання діяльності з управління небезпечними відходами» є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретне наукове завдання, яке має істотне значення для науки адміністративного права, тобто повністю відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор – Польща Владислав Федорович – на основі публічного захисту

заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент:

**Доцент кафедри цивільного, трудового
та господарського права,**

**Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара, МОН України**

канд. юрид. наук, доцент

О.А.Грабильнікова

*Проректор з наукової
роботи*

Марина О.О.